nieuws

"Boeren zijn ondernemers, geen arme mensen"

nieuws

De echte oorzaak van het armoedeprobleem zijn niet de Chinezen en de biobrandstoffen, maar de verwaarlozing van de kleinschalige landbouw in Afrika. Vooral het westerse bedrijfsleven kan voor een kentering zorgen, met als modelvoorbeeld het rijstproject van Colruyt in Benin. Dat zeggen twee oudgedienden uit de sector van de ontwikkelingshulp, de oude én de nieuwe directeur van de ngo Vredeseilanden. Daar volgt Luuk Zonneveld deze maand Jan Aertsen op, die de organisatie 19 jaar heeft geleid.

14 JUNI 2008 – LAATST BIJGEWERKT OM 14 SEPTEMBER 2020 14:04

De echte oorzaak van het armoedeprobleem zijn niet de Chinezen en de biobrandstoffen, maar de verwaarlozing van de kleinschalige landbouw in Afrika. Dat zeggen twee oudgedienden uit de sector, de oude én de nieuwe directeur van de ngo Vredeseilanden. Daar volgt Luuk Zonneveld deze maand Jan Aertsen op, die de organisatie 19 jaar heeft geleid.

Aertsen is een man van het veld. Hij heeft ruim 30 jaar ervaring in de ontwikkelingshulp, en kan zich nog altijd even kwaad maken om wantoestanden aan te klagen. Aertsen heeft de tijd nog meegemaakt van de 'witte olifanten', grootschalige projecten die totaal mislukten. Foto's van verroeste dure tractoren en kapotte machines in lege fabrieken gingen de wereld rond. Ook vandaag gaat niet alles naar zijn zin. Aertsen stelde zopas nog dat de Belgische minister van Ontwikkelingssamenwerking, Charles Michel (MR), geen duidelijk mandaat heeft voor wat zijn eigenlijke job is.

Hij spaart ook zijn eigen winkel niet: "Sommige projecten zijn niet duurzaam en werken zelfs contraproductief. De realiteit is dat onze sector blij is met 50 procent succes", klonk het onlangs nog in De Morgen. Over versnipperde projecten zonder onderbouwd masterplan is het advies van Jan Aertsen simpel: "Leg het stil". Vorige maand, op een congres in Johannesburg, is nog maar eens aangetoond wat Aertsen al dertig jaar weet: de economische beterschap in Afrika zal er moeten komen dankzij de kleinschalige landbouw.

"Dat congres was een initiatief van onder meer de Wereldbank. Zeven jaar onderzoek en vierhonderd experts waren nodig om te concluderen dat het economisch niet duurzaam is om in het arme Zuiden met grootschalige landbouwprojecten te starten. De conclusie van dat onderzoek is dat investeringen in de kleinschalige landbouw vier keer efficiënter zijn dan andere vormen van armoedebestrijding".
Jan Aertsen zag dat al in de jaren zeventig in Rwanda, toen hij er projecten opstartte die de nog jonge staat op zijn eigen benen moesten helpen staan na de dekolonisatie. "Toen al heb ik het verschil gezien tussen de interventieprojecten en de projecten die gericht waren op zelfredzaamheid van de boeren. Die laatste waren veel succesvoller. De interventieprojecten van het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, dat ontstaan is uit het ministerie van Koloniën, presteerden vaak veel minder. Ze bezorgden ontwikkelingshulp een slechte reputatie".
Op zich heeft Aertsen niets tegen modernisering van de landbouw. "Alleen steunt die niet op de eeuwenoude plaatselijke tradities en op de lokale economie. Je moet weten dat veel van die Afrikaanse leiders zelf boerenzonen zijn. Ze gaan naar het buitenland en krijgen daar het typische beeld te zien van tien pikdorsers op rij die een enorm graanveld bewerken. Maar zoiets werkt gewoon niet in Afrika. Zowat alle projecten van grote industriële monocultuur in de derde wereld liepen mis. Ze hebben er mee voor gezorgd dat veel mensen vandaag met het beeld zitten van pikdorsers die zich hebben vastgereden in moerassige velden".
Aertsen gaat meteen nog een stuk verder: "De ware oorzaak van het armoedeprobleem is niet de energie- en grondstoffenhonger of de consumptie van de Chinezen en de Indiërs, zoals vandaag iedereen graag loopt te vertellen. Ook de vraag naar biobrandstoffen is niet de grote schuldige. De echte oorzaak is de vreselijke verwaarlozing van de kleinschalige landbouw in Afrika. Die is 25 jaar genegeerd en kreeg de naam romantieklandbouw. Natuurlijk, de factor China en de dure olieprijs spelen zeker mee. Maar dat zijn slechts conjuncturele randfenomenen, weliswaar 30 procent versterkt door speculatie".
Aertsen: "Je mag de landbouw nooit onderschatten voor het belang van een economie. Dat geldt voor de arme landen in het Zuiden, maar net zo goed voor India en China. Landbouw is economie, is leefbaarheid, is strategische onafhankelijkheid. De Europese Unie besteedt vandaag ook niet zomaar 40 procent van haar budget aan de landbouw, hé".
Maar zelfs al mikt iedereen op de plaatselijke boeren, dan nog blijft Afrika kwetsbaar, komt Luuk Zonneveld tussenbeide. "Een paar jaar geleden had je het verhaal van de sterke kippenindustrie in Kameroen. Kleine boeren kweekten kippen en verkochten die

op de plaatselijke markt, en zelfs voor de export. Maar op een moment werden Nederlandse kippen gedumpt op de Kameroense markt. Die waren goedkoper dan de plaatselijke kippen en daardoor stortte de hele Kameroense kippensector in. Honderdduizenden mensen hingen daarvan af. Het duurt een generatie eer ze dat te boven zijn".

"De meeste Afrikaanse landen worden zeer zwak geleid, zodat ze daar niet of nauwelijks tegen protesteren", vult Aertsen aan. "Vergeet ook niet dat er nog altijd een sluimerende handelsoorlog is tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie. Overtollig voedsel uit de EU raakt Amerika niet binnen omdat het zogezegd niet voldoet aan de strengere gezondheidsvoorschriften. En omgekeerd gebruikt Europa zijn afkeuring van genetisch gemanipuleerde gewassen als argument om voedseloverschotten uit Amerika niet binnen te laten. Combineer dat met de zwakke regeringen in de ontwikkelingslanden en je ziet zo dat de boeren daar eigenlijk geen kansen krijgen".

Als alle grote projecten mislukken en de kleine boeren zich niet kunnen verweren, heeft het dan nog zin dat we ons met Afrika bezighouden? "Absoluut. Alleen ligt de grote uitdaging nu bij het bedrijfsleven", zegt Aertsen direct. "Kijk niet meer naar die boeren als arme mensen, maar als ondernemers. Die hebben geen experts met een smak geld nodig die caritatieve ontwikkelingshulp komen bieden, maar wel experts in het opzetten en runnen van een bedrijf. Daar zijn onze bedrijven en managers specialist in".

"Kijk naar wat Colruyt doet in Benin, een grote rijstproducent. De supermarktgroep stuurde mensen ter plaatse om advies te geven aan de rijstboeren. Colruyt haalde mensen van daar naar België zodat ze konden zien hoe de markt hier werkt. De keten geeft niet enkel financiële steun maar helpt ook een duurzame productie op gang te zetten. Ze communiceren dat naar hun klanten, ook al verkopen ze die rijst uit Benin nog niet in de winkel. Dat heet duurzaam ondernemen, omdat het verder gaat dan bezig zijn met hoe je volgende week meer winst kan maken. De uiteindelijke bedoeling moet natuurlijk zijn die rijst hier op termijn winstgevend voor iedereen te verkopen".

Colruyt heeft die manier van samenwerken niet zelf uitgevonden. "De Amerikanen van de koffiewinkelketen Starbucks wisten als een van de eersten dat de beste koffie komt van bij traditionele, kleine koffieboeren", zegt Aertsen. "Sindsdien koopt Starbucks alleen duurzame koffie. Het stuurt mensen ter plekke om die boeren te helpen hun productie te verbeteren en de opbrengst stabiel te maken. Dat is een systeem dat echt werkt. Vaak kunnen ze met relatief kleine interventies hun productie verdrievoudigen. Dat is geen zakendoen uit medelijden, maar samen met de leverancier werken aan een zo goed mogelijk product".

De lijst van bedrijven die dat soort duurzaamheid inschrijven in hun beleid groeit, zeggen de Vredeseilanden-directeurs. Zonneveld: "In Duitsland heb je de warenhuisketen Rewe en in Frankrijk Leclerc. Net als Colruyt zijn het succesvolle familiebedrijven". Aertsen is er zeker van dat de andere bedrijven moeten volgen in die duurzame trend. "Kijk naar IKEA, dat in de jaren 90 aangepakt werd voor kinderarbeid bij onderaannemers in Maleisië en Roemenië. Aanvankelijk verschuilde de Zweedse meubelfabrikant zich achter zijn leveranciers. Maar een documentaire over die wantoestanden ging de wereld rond en veroorzaakte een storm van verontwaardiging. Sindsdien treedt IKEA keihard op tegen iedere misstap, ook bij kleine leveranciertjes". "Niet alle bedrijven en ondernemers zien in dat je duurzaamheid inherent kan maken aan je bedrijfsvoering", zegt Zonneveld. "Vredeseilanden is nuchter genoeg om te beseffen dat het maar een kleine speler is in die wereld. Maar we willen praten met alle bedrijven die inzien dat in die manier van zakendoen op termijn voor hen iets kan inzitten". Aertsen vindt het spijtig dat bedrijfsleiders niet meer het goede voorbeeld geven. "Kijk naar Bill Gates, de stichter van de Amerikaanse softwarereus Microsoft", fulmineert hij. "In plaats van fabelachtige bedragen uit te geven aan caritatieve ontwikkelingshulp zou die man beter de derde wereld helpen met datgene waar hij zelf zo rijk mee geworden is: bedrijfjes opstarten".(KS)

Bron: De Tijd</i>

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws

𝕏 screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
🦋 screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada